

Ο Μικρός Κύπριος: διδακτική αξιοποίηση ενός περιοδικού λαϊκής λογοτεχνίας για τη διδασκαλία του Κυπριακού αντιαποικιακού αγώνα

Κώστας Θεριανός

Εκπαιδευτικός, Δρ. Επιστημών της Αγωγής, ΔΣ Ιδρύματος Γληνού
therianos@gmail.com

Βασίλης Νιγιάννης

Μεταπτυχιακός φοιτητής Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας, Τμήμα
Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Ε.Κ.Π.Α.
nigvas11@gmail.com

► ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το άρθρο παρουσιάζει μια διδακτική παρέμβαση για τον αντιαποικιακό αγώνα της ΕΟΚΑ στην Κύπρο προκειμένου να αξιοποιηθεί στην Ημέρα Μνήμης της ΕΟΚΑ (1η Απριλίου). Επιπλέον παρουσιάζει επιμορφωτικές προσπάθειες για τη διδακτική της Ιστορίας και εξετάζει το πλαίσιο της έκδοσης των λαϊκών περιοδικών στην Ελλάδα.

Λέξεις-κλειδιά: Διδακτική Της Ιστορίας, Λαϊκά Περιοδικά, Παραλογοτεχνία, Κόμικς, Κυπριακός Αγώνας, ΕΟΚΑ.

► ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η καθιέρωση της 1ης Απριλίου από το Υπουργείο Παιδείας ως ημέρας ιστορικής μνήμης για τον αντιαποικιακό αγώνα στην Κύπρο και την ίδρυση της Ε.Ο.Κ.Α. δημιουργεί την ανάγκη για τη διαμόρφωση εκπαιδευτικού υλικού, το οποίο να χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί στην τάξη. Δεδομένου ότι στα βιβλία της Ιστορίας υπάρχουν αναφορές στον Κυπριακό αντιαποικιακό αγώνα, οι οποίες δεν επαρκούν για να γίνει κάτι πιο εκτεταμένο ή κάτι διαφορετικό από ένα συνηθισμένο μάθημα Ιστορίας στην αίθουσα διδασκαλίας, θα προσπαθήσουμε εδώ να δώσουμε κάποιες προτάσεις και ιδέες για τη δημιουργία υλικού με επικέντρωση σε ένα περιοδικό λαϊκής λογοτεχνίας, τον *Μικρό Κύπριο*.

► ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Για τη δημιουργία διδακτικών παρεμβάσεων στο μάθημα της Ιστορίας υπάρχει ήδη πλούσιο υλικό στο διαδίκτυο τόσο από πανεπιστημιακούς όσο και από μάχιμους εκπαιδευτικούς, το οποίο μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί ως μεθοδολογία για να φτιάξουν δικές τους προτάσεις για τα θέματα που επιθυμούν να διδάξουν. Πλούσιο υλικό υπάρχει στην ιστοσελίδα του ΕΚΕΔΙΣΥ (<https://ekedisys.gr/>) με τα αναρτημένα πρακτικά των συνεδρίων στα οποία περιέχονται θεωρητικές προσεγγίσεις και διδακτικές παρεμβάσεις για πολλά μαθήματα αλλά και ειδικά θέματα

και διδακτικά σενάρια για το μάθημα της Ιστορίας. Ειδικότερα για τη διδασκαλία της Ιστορίας, υλικό υπάρχει στην ιστοσελίδα του Ομίλου για την Ιστορική Εκπαίδευση στην Ελλάδα (Ο.Ι.Ε.Ε./Association for History Education in Greece (A.H.Ed.G.) (<https://www.aheg.gr/>) το οποίο είναι εναρμονισμένο με τις σύγχρονες τάσεις στη διδακτική του μαθήματος αυτού. Επιπλέον, στην ιστοσελίδα του Ομίλου για την Ιστορική Εκπαίδευση περιέχονται δικές του εκδόσεις, καινοτόμες και πρωτότυπες, όπως η διδασκαλία της Ιστορίας με κόμικς, με προφορικές συνεντεύξεις κτλ. Αξιόλογο υλικό για τη διδασκαλία της Ιστορίας υπάρχει, επίσης, στις επιμορφωτικές συναντήσεις του 1ου Πρότυπου ΓΕΛ «Γεννάδειο» (<https://1lyk-peir-gennad.att.sch.gr/> - Συντονίστρια: Ευαγγελία Χολέβα, Δρ. Νεότερης Βαλκανικής Ιστορίας).

► ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΛΑΪΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Προκειμένου να γίνει κατανοητό το περιεχόμενο αυτού του λογοτεχνικού είδους δίνουμε ορισμένα στοιχεία τόσο από την ιστοσελίδα <https://baoula.blogspot.com/> στην οποία έχουν αναρτηθεί πολλά περιοδικά λαϊκής λογοτεχνίας όσο και από τη διδακτορική διατριβή του Νίκου Φιλιππαίου *Τα ελληνικά λαϊκά περιοδικά για παιδιά και εφήβους (1950-1968). Ανάλυση λόγου και μελέτη του αναγνωστικού κοινού* (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 2025). Τα ελληνικά λαϊκά περιοδικά εγγράφονται στο πλαίσιο της λαϊκής λογοτεχνικής παράδοσης, η οποία ξεκινάει από τα χρόνια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, περνάει από αναγνώσματα όπως το μυθιστόρημα του Ιωάννη Κονδυλάκη *Οι Άθλιοι των Αθηνών (1895)* και φτάνει μέχρι τη δεκαετία του 1930 με την ανάπτυξη του «ληστρικού μυθιστορήματος» (Φιλιππαίος, 2025· Δερμεντζόπουλος, 1997).

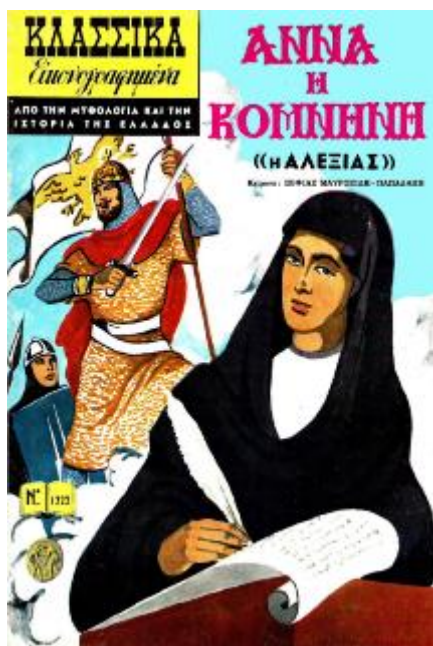

Εικόνα 7. Εξώφυλλο του Κάπταιν Μπλουντ. Ολόκληρο το τεύχος είναι διαθέσιμο στο <https://baoula.blogspot.com/>

Στα μέσα της δεκαετίας του 1940, εμφανίζεται στη χώρα μας το εκδοτικό φαινόμενο της σύζευξης της λαϊκής λογοτεχνίας με την παιδική και εφηβική με τη μορφή περιοδικών με εβδομαδιαία κυκλοφορία. Σύμφωνα με τον Κάσση: «Η καριέρα της παιδικής παραλογοτεχνίας αρχίζει από το 1945 περίπου (σημαδιακή η εμφάνιση του «Ελληνόπουλου»), και θάλλει ως σήμερα. Από τα μέσα της δεκαετίας του '40 αρχίζει η ειδικά παιδική παραλογοτεχνία» (Κάσσης, 1985: 8).

Στο περιοδικό Ελληνόπουλο, το 1945, δημοσιεύτηκε σε 17 συνέχειες η εικονογραφημένη περιπέτεια *Captain Blood*. Εκδότης ήταν ο Δημήτρης Δημητράκος και την εικονογράφιση είχε κάνει ο Θέμος Ανδρεόπουλος. Το σενάριο είχε γράψει η Σοφία Μαυροειδή Παπαδάκη, η λογοτέχνιδα που είχε γράψει στη διάρκεια της Κατοχής τον «Ύμνο του ΕΛΑΣ», τον «Ύμνο της ΕΠΟΝ» και το ποίημα «Στο Σκοπευτήριο» για τους 200 εκτελεσμένους της Κιαισαριανής. Η Σοφία Μαυροειδή Παπαδάκη θα γράψει αργότερα και σενάρια στη σειρά *Κλασσικά Εικονογραφημένα*. Στη σειρά της ελληνικής ιστορίας και μυθολογίας των *Κλασσικών Εικονογραφημένων* σενάρια έγραψε και ο Βασίλης Ρώτας.

Για τα Κλασσικά Εικονογραφημένα, ο Δημοσθένης Κούρτοβικ αναφέρει πως «ακόμα και οι εχθροί των κόμικς θα πρέπει να αναγνωρίσουν ότι μερικά ελληνογενή «κλασσικά εικονογραφημένα», εμπνευσμένα κυρίως από τη μυθολογία και την Επανάσταση του 1821 είναι πραγματικά επιτεύγματα. Κόμικς όπως «Ο Θησέας και ο Μινώταυρος», «Περσέας και Ανδρομέδα», «ο Κολοκοτρώνης» με τα σπαρταριστά κείμενα του Βασίλη Ρώτα και την εκπληκτική εικονογράφιση του Κώστα Γραμματικόπουλου, είναι πραγματικά έργα τέχνης και αμφιβάλλω αν τα θέματά τους θα μπορούσαν ν' αναπτυχθούν καλύτερα με διαφορετικό τρόπο» (όπ. αναφ. στο Νικολόπουλος, 2011: 270).

Εικόνα 2. Εξώφυλλο του τεύχους Άννα η Κομνηνή, Κλασσικά Εικονογραφημένα σε σενάριο της Σοφίας Μαυροειδή Παπαδάκη.

Εικόνα 3. Εξώφυλλο του τεύχους Ο Θησέας και ο Μινώταυρος. Σενάριο: Βασίλης Ρώτας. Εικόνες: Κώστας Γραμματόπουλος.

Τα υπόλοιπα λαϊκά περιοδικά με την μεγαλύτερη κυκλοφορία και την πιο μακροχρόνια παρουσία ήταν ο Μικρός Ήρωας (1953-1968) του Στέλιου Ανεμοδουρά (1917-2000), οι Γκαούρ Ταρζάν (1950-τέλη δεκαετίας του 1950) του Νίκου Ρούτσου (1904-1984), ο Μικρός Σερίφης (1962-1991) του Πότη Στρατίκη (γ. 1926) (αναλυτικότερα βλ. Φιλιππαίος, 2025).

Ορισμένα από τα περιοδικά αυτά στήριζαν την πλοκή τους σε γεγονότα της εποχής, τα οποία έδιναν με τρόπο που να κεντρίζει το λαϊκό αίσθημα. Για παράδειγμα, το περιοδικό «Ταγκόρ» στηρίζει την πλοκή του σε ένα ελληνόπουλο που συμμετέχει στον εθνικοαπελευθερωτικό πόλεμο των Ινδών ενάντια στους Άγγλους. Η έκδοση του περιοδικού γινόταν την εποχή του αγώνα της Κύπρου εναντίον των Άγγλων και η αντιπάθεια των Ελλήνων προς αυτούς είχε κορυφωθεί. Πρόκειται για «παράγωγο» του Μικρού Ήρωα καθώς το περιοδικό ήταν σε σενάριο του Στέλιου Ανεμοδουρά και εικονογράφηση του Βύρωνα Απτόσογλου (Κάσσης, 1985).

Εικόνα 4. Ταγκόρ. Πηγή: <https://www.mikrosiros.gr/ebook-tagor>

► ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ Ο ΔΙΓΕΝΗΣ

Ανάμεσα στα λαϊκά περιοδικά εκδόθηκαν και δύο που αναφέρονταν στον αντιαποικιακό Κυπριακό αγώνα. Πρόκειται για τα περιοδικά Ο Διγενής και Ο Μικρός Κύπριος. Ο Διγενής ήταν σε σενάριο και εικονογράφηση του Αρχέλαου Αντώνη. Κυκλοφόρησαν 40 τεύχη του Διγενή την περίοδο (1955-1957) κατά τη διάρκεια του αντιαποικιακού Κυπριακού Αγώνα. Το αφηγηματικό υλικό του Διγενή προέρχεται από τους αγώνες των Κυπρίων ενάντια στη βρετανική αποικιοκρατία. Το περιοδικό κυκλοφόρησε στην Ελλάδα και όχι στην Κύπρο. Τεύχη του Διγενή είναι δυσεύρετα και δεν έχει προκύψει κάποιο αναρτημένο πλήρες τεύχος στο διαδίκτυο, εκτός από εξώφυλλα.

Εικόνα 5. Εξώφυλλο από το τεύχος ν.2 του Διγενή. Πηγή: <https://www.thaddeus-tripp.gr/copy-1-of-o-digenis-no-2>

► ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΥΠΡΙΟΣ

Ο Μικρός Κύπριος κυκλοφόρησε έξη χρόνια μετά τον ανταποικιακό αγώνα των Κυπρίων. Εκδόθηκαν συνολικά 4 τεύχη, υπάρχουν τα 3 διαθέσιμα σε αρχεία pdf στην ιστοσελίδα <https://baoula.blogspot.com/>. Σύμφωνα με τον Βλάχο (2023): «Το τέταρτο, του οποίου το εξώφυλλο εμφανίζεται στο βιβλίο του Κυριάκου Κάσση *Κόμικς*, ενδέχεται να μην κυκλοφόρησε τελικά. Εκδότης της αναφέρεται ο Χρ, Λαζαρίδης και συγγραφέας του ο Γιώργος Σάμιος, υπογραφή για την οποία ο Κάσσης πιθανολογεί ότι πρόκειται για ψευδώνυμο, προσωπικά την υπογραφή την έχω συναντήσει και σε άλλα αναγνώσματα. Εικονογράφος εξωφύλλου στα τρία από τα τέσσερα τεύχη (εκτός από το δεύτερο) είναι ο μεγάλος Φωκίωνας Δημητριάδης που έχει εικονογραφήσει και ένα οπισθόφυλλο».

Εικόνα 6. Εξώφυλλο από το τεύχος ν.1 του Μικρού Κύπριου. Ολόκληρο το τεύχος είναι διαθέσιμο στο <https://baoula.blogspot.com/>

Η πλοκή του περιοδικού αναφέρεται στη δράση της ΕΟΚΑ. Κεντρικός ήρωας του περιοδικού είναι ο Μάριος, ένας έφηβος Κύπριος, γιός Ελληνοκύπριου αξιωματικού, ο οποίος πήγε από την Ελλάδα στην Κύπρο προκειμένου να συμμετάσχει στον ανταρτοπολεμικό αγώνα.

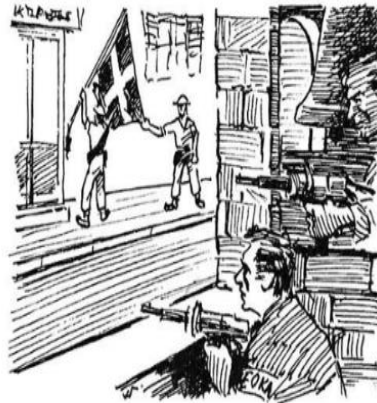
Ο Μικρός Κύπριος μπορεί να συγκριθεί ως προς το περιεχόμενο με τον Μικρό Ήρωα. Στον Μικρό Ήρωα, ο έφηβος Γιώργος Θαλάσσης αγωνίζεται μαζί με τους φίλους του Σπίθα και Κατερίνα για την απελευθέρωση της Ελλάδας από τους Γερμανούς κατακτητές την περίοδο της Κατοχής. Στον Μικρό Κύπριο τη θέση του Γιώργου Θαλάσση παίρνει ο Μάριος που είναι στην ίδια ηλικία.

Εικόνα 7. Στιγμιότυπο από το εξώφυλλο του τεύχους ν.1 του Μικρού Ήρωα και σκίτσο από το τεύχος ν. 1 του Μικρού Κύπριου. Πηγή: <https://baoula.blogspot.com/>

Στο περιοδικό από το πρώτο τεύχος κυριαρχούν συμβολισμοί τόσο μέσω των εικόνων όσο και μέσω των κειμένων που συνδέουν τον ανταρτοπολεμικό αγώνα της ΕΟΚΑ με την ιστορία του ελληνισμού και της Ελλάδας. Το σαμποτάζ την ημέρα της 25ης Μαρτίου, το οποίο αποτελεί το επεισόδιο του τεύχους ν.1 συνδέει τον αγώνα της ΕΟΚΑ με την ημέρα του εορτασμού της Ελληνικής Επανάστασης το 1821.

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ 25^{ΗΣ} ΜΑΡΤΙΟΥ

ΣΑΜΗΟΤΑΖ ΣΤΗΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Εικόνα 8. Εικόνα από το τεύχος ν. 1 του Μικρού Κύπριου.

Πηγή: <https://baoula.blogspot.com/>

Το περιοδικό αναφέρει ιστορικά πρόσωπα, πόλεις της Κύπρου και τοποθεσίες, ήρωες του κυπριακού αγώνα όπως ο Καραολής και ο Δημητρίου, καθώς και αναφορές σε πόλεις (Λευκωσία, Αμμόχωστος-Φαμαγούστα, Πάφος).

ΣΑΜΗΟΤΑΖ ΣΤΗΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Τὴν ἄλλη μέρα, θὰ ξημέρωνε ἡ 25η Μαρτίου. Οἱ Ἕλληνες Κύπριοι εἶχαν ἀποφασίσει νὰ γιορτάσουν αὐτὴ τὴν Ἐθνικὴ γιορτὴ τῶν Ἑλλήνων, ποὺ συμβόλιζε τὴν νίκη τους κατὰ τῶν κατακτητῶν Τούρκων. Παρ' ὅλο ποὺ ὁ Κυβερνήτης τῆς σκλαβωμένης τῶν πατρίδας, ὁ αἰμοδόρος στρατάρχης Χάρντινγκ, εἶχε ἀπαγορεύσει αὐτὸ τὸν γιορτασμό, οἱ Ἕλληνες Κύπριοι, δὲν τὰ ἐβαζαν κάτω.

Μιὰ ομάδα παλληκάρια τῆς Ε.Ο.Κ.Α. μὲ κίνδυνο τὴν ζωὴ τους, σημαιοστόλιζαν μὲ τὴν γαλανόλευκὴ τὰ σπίτια καὶ τὰ κτίρια τῆς Λευκωσίας. Σκαρφάωναν σὲ μπαλκόνια καὶ παράθυρα, καὶ ἀθόρυβα, ἐβαζαν Ἑλληνικὲς σημαίες παντοῦ. Ἔτσι, τὸ ἄλλο πρωῒ, ὅταν θὰ ξυπνοῦσαν οἱ κατακτητὲς, θὰ ἔτριβαν τὰ μάτια τους ἀπὸ κατάπληξι. Ὁλόκληρὴ ἡ Λευκωσία ἢ πρωτεύουσα τῆς Κύπρου, θὰ ἦταν βουτηγμένη στὰ Ἑλληνικὰ χρώματα.

Τὸ ἴδιο γινόταν καὶ σὲ ἄλλες πόλεις, μικρὲς καὶ μεγάλες τῆς Κύπρου, καθὼς καὶ σ' ὅλα τὰ χωριά. Ἦταν ἓνα καινούργιο πλῆγμα γιὰ τοὺς Ἑγγλέζους ποὺ νόμιζαν ὅτι ἡ Ε.Ο.Κ.Α. μετὰ τὸ κρέμασμα τοῦ Καραολὴ καὶ τοῦ Δημητρίου, θὰ φοβόταν καὶ θὰ διαλύσταν.

Εικόνα 9. Από το κείμενο του τεύχους ν.1 του περιοδικού με επισημάνσεις δικές μας.

Η εμπλοκή της νεολαίας και ιδιαίτερα της μαθητικής που αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικά του Κυπριακού Αγώνα αποτυπώνεται στο περιοδικό.

Τὸ ἴδιο ἐκεῖνο θρόνυ, μέσα στὸ σκοτάδι τῆς ἀνοιξιότικης νύχτας, γλυστροῦσε ἀνάλαφρα μιὰ σκιά. Σερνόταν πάνω στὶς σκοτεινὲς πλευρὲς τῶν σπιτιῶν, περνοῦσε τὰ διάφορα φωτισμένα σημεῖα μὲ ταχύτητα καὶ μὲ χίλιες δυὸ προφυλάξεις, συνέχιζε τὸ δρόμο τῆς. Λίγα μέτρα, πιὸ πίσω, ἀκολουθοῦσε μιὰ ἄλλη σκιά, ποὺ κι' αὐτὴ ἔπαιρνε τὶς ἴδιες προφυλάξεις. Ἄν τὶς πρόσεχε κανεὶς καὶ τὶς δυὸ σκιές, θὰ διαπίστωνε ὅτι ἀνήκαν σὲ δυὸ παιδιά, ὅχι μεγαλύτερα ἀπὸ 15 - 16 ἐτῶν.

Ἄφου πέρασαν τὴν Τουρκικὴ συνοικία τῆς Λευκωσίας, χωρὶς νὰ συναντήσουν οὔτε ψυχὴ στὸ δρόμο τους, ἀφού ἀπαγορευόταν ἡ κυκλοφορία ἀπὸ τὶς 8 καὶ μετὰ καὶ ἐκείνη τὴν ὥρα ἦταν περασμένα μεσάνυχτα, ἔφτασαν λίγο ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι. Σὰ νὰ ἦταν συνεννοημένες μεταξύ τους, σταμάτησαν ἀκριβῶς στὸ ἴδιο σημεῖο καὶ μὲ νοήματα, πλησίασε ἡ μιὰ τὴν ἄλλη.

Εικόνα 10. Από το κείμενο του τεύχους ν.1 του περιοδικού με επισημάνση δική μας

Σε άλλα σκίτσα του περιοδικού εμφανίζονται συμβολισμοί που δείχνουν τη συμμετοχή της εκκλησίας στον αντιαποικιακό αγώνα.

Στην εικονογράφηση του περιοδικού υπάρχουν και φωτογραφίες από στιγμιότυπα του αγώνα της ΕΟΚΑ, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για συζήτηση στην τάξη και τα οποία δείχνουν την ένταση και την έκταση της ένοπλης αντιαποικιακής πάλης. Υπάρχουν, επίσης, φωτογραφίες με συνθήματα, οι οποίες μπορούν να συζητηθούν στην τάξη τι σημαίνουν, την εικόνα που είχαν οι Κύπριοι αγωνιστές για την ταυτότητα και τις διεκδικήσεις τους, το πόσο σκληρή ήταν η βρετανική αποικιοκρατία κτλ.

Μετά την άρπηση του καρναβίου με τα πυρομαχικά, οι Έγγλεζοι σταματούσαν τους πολίτες στον δρόμο και τους έκαναν έρευνα, προσπαθώντας να βρουν ανάμεσά του τους ένοχους...

Το Ράσο έβγαζε κι' από τὰ παρόν στον αγώνα.

Εικόνες 11, 12 και 13. Από τεύχη του περιοδικού που δίνουν στοιχεία για τον Κυπριακό Αγώνα

Το εξώφυλλο του τρίτου τεύχους έχει ένα χιουμοριστικό εξώφυλλο με αναφορά στον αρχηγό της ΕΟΚΑ, αλλά μέσω του χιούμορ αποτυπώνει τα συναισθήματα των νεαρών Κυπρίων απέναντι στους Άγγλους και το πως αντιμετώπιζαν τις επικηρύξεις τους.

Το οπισθόφυλλο του πρώτου τεύχους δίνει την ευκαιρία να γίνει στην τάξη κριτική ανάλυση των εικόνων που παραπέμπουν σε συμβολικούς σταθμούς της ελληνικής ιστορίας. Η εικόνα του οπισθόφυλλου περιλαμβάνει ένα σκίτσο με τον απαγχονισμό του Πατριάρχη Γρηγορίου Ε' στην Κωνσταντινούπολη με φόντο την Αγία Σοφία με μιναρέδες, ένα σκίτσο που παραπέμπει στο αφήγημα της ύψωσης του λαβάρου στην Αγία Λαύρα την ημέρα της 25ης Μαρτίου και ένα σκίτσο που παραπέμπει στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο. Σκοπός της εικόνας είναι να συνδέσει τον αντιαποικιακό αγώνα των Κυπρίων με τους αγώνες των Ελλήνων για την ανεξαρτησία τους.

Εικόνα 14. Εξώφυλλο από το τεύχος ν. 3 του Μικρού Κύπριου. Πηγή: <https://baoula.blogspot.com/>

Εικόνα 15. Το οπισθόφυλλο του τεύχους ν. 1 του περιοδικού. Πηγή: <https://baoula.blogspot.com/>

► ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Μια δραστηριότητα που μπορούμε να κάνουμε στην τάξη είναι να ζητήσουμε από τους/τις μαθητές/τριες:

α) να ζωγραφίσουν κάποιο απόσπασμα από το βιβλίο, ώστε να το μελετήσουν προσεκτικά και να το αποδώσουν σε σκίτσο ή σκίτσα. Στο ίδιο πλαίσιο, μπορεί να γίνει και η μετατροπή τμημάτων του τεύχους ή ακόμη και ολόκληρο το τεύχος σε κόμικς (βλ. περισσότερα για τέτοιες δραστηριότητες στο Solour-Ευαγγελία Μουλά, 2025).

β) να γράψουν μια δική τους αφήγηση βάσει των στοιχείων που δίνει το τεύχος ή να φτιάξουν ένα μικρό αφήγημα σχετικά με τη δράση Κυπρίων της ηλικίας τους στον αντιαποικιακό αγώνα.

Με βάση το περιοδικό μπορεί να γίνει ένα σενάριο, το οποίο να δραματοποιηθεί και ενδεχομένως να μπουν σε αυτό το σενάριο και διαστάσεις της δημόσιας ιστορίας σχετικά με τον αντιαποικιακό αγώνα της ΕΟΚΑ. Μνημεία του αντιαποικιακού αγώνα της Κύπρου μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως άξονες γύρω από τους οποίους να αναπτυχθεί το σενάριο. Σε μια τέτοια διδακτική προσέγγιση μπορεί να αξιοποιηθεί μεθοδολογικά η δραματοποίηση του graphic novel του Solour *Η μάχη της πλατείας* (εκδόσεις Ίκαρος). Το σενάριο του μικρού θεατρικού που στηρίζεται στο graphic novel βρίσκεται στη διεύθυνση <https://criticeduc.blogspot.com/> με τον τίτλο «Μια θεατρική παράσταση για την 25η Μαρτίου στηριγμένη στο κόμικς του Solour *Η μάχη της πλατείας*».

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Solour-Ευαγγελία Μουλά. (2025). *Με οδηγό το Αϊβαλί-Τα κόμικς στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Διόπτρα.
- Βλάχος, Γ. (2023). *Ο Μικρός Κύπριος*. Ανακτήθηκε από <https://baoula.blogspot.com/>
- Δερμεντζόπουλος, Χ. (1997). *Το ληστρικό μυθιστόρημα στην Ελλάδα: Μύθοι-παραστάσεις-ιδεολογία*. Αθήνα: Πλέθρον.
- Κάσσης, Κ. (1985). *Η παραλογοτεχνία στην Ελλάδα (1830-1980)*. Αθήνα: Ιχώρ.
- Κωφός, Π. (2023). *Ανάλυση των τευχών του Μικρού Κύπριου*. Ανακτήθηκε από <https://baoula.blogspot.com/>
- Νικολόπουλος, Α. (2011). *Τα ελληνικά κόμικς από τη μεταπολίτευση έως σήμερα. Διαδρομές έντεχνης επικοινωνίας, αντικατοπτρισμοί ιδεών και πολιτισμικές αναπαραστάσεις στα σύγχρονα εικονογραφηγήματα (Διδακτορική διατριβή)*. Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Φιλιππαίος, Ν. (2025). *Τα ελληνικά λαϊκά περιοδικά για παιδιά και εφήβους (1950-1968). Ανάλυση λόγου και μελέτη του αναγνωστικού κοινού (Διδακτορική διατριβή)*. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα.